

5237 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 6 ncı maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun lâyihası ile Antalya Mebusu Burhanettin Onat'ın, elektrik metalürjide kullanılacak elektriğin her türlü vergi ve rüsumdan muafiyetine dair kanun teklifi ve Dahiliye, Maliye ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/519, 2/367)

5237 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 6 ncı maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun lâyihası (1/519)

T. C.

Başvekâlet

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi

Sayı : 71/409/2714

30 . VII . 1956

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

5237 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 6 ncı maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında İşletmeler Vekâletince hazırlanan ve Yüksek Meclise takdimi İcra Vekilleri Heyetince 13 . VII . 1956 tarihinde kararlaştırılan kanun lâyihasının esbabı mucibesıyla birlikte ilişik olarak sunulduğunu saygılarımla arz ederim.

Başvekil

A. Menderes

ESBABI MUCİBE

Madenciliğimizin iktisadi kalkınmamızdaki ehemmiyetli mevkiî göz önünde tutularak inkişafına hâdim çalışmalar cümlesinden olmak üzere memleketimizde mevcut krom, bakır, boksit maden yataklarından çıkarılan cevherleri sâf hale getirerek gerek ihraç metâi olarak bugünkünden daha çok kıymetlendirmek gerekse krom, bakır ve alüminyum sanayiinin memleketimizde de kurulmasını temin etmek yolunda yapılan tetkikler ve sarf olunan gayretler, bu sanayie, fazla miktarda muhtaç bulunduğu elektrik cereyanının çok ucuz verilmesi lüzumunu katıyetle göstermiştir.

Büyük gayretler mukabilinde ve belki de maliyetin dununa inmek suretiyle elektrik cereyanında elde edilecek asgari fiyatın yükseltilmemesi için bu sanayi şubesinde kullanılacak elektrik cereyanından belediye resmi ile istihlâk resminin alınmaması icabetmektedir.

Ecnebi memleketler mevzuatında yapılan tetkikat da varılan bu neticeyi teyid etmektedir. Şöyle ki : Birleşik Amerika, İsviçre, İngiltere, Belçika, Hindistan, Batı Almanya ve Yunanistan'da sanayide kullanılan elektrikten her hangi bir vergi ve resim alınmamaktadır. Japonya'da kömür, demir ve çelik, altun, bakır, kurşun, kalay, çinko, alimünyum, karpit ve daha bâzı maddeleri imal eden ve işleten müesseselerin kullandıkları elektrik vergiden muaf tutulmuştur.

Elektrik enerjisine dayanan maden tasfiye ve izabe sanayiinde (elektrik metalürji endüstrisi) sarf ve istihlâk olunacak elektrik cereyanının maliyeye alınan istihlâk resminden muafiyeti Giderler Vergisi kanun lâyihasında derpiş edilmiştir. Buna mütenazır olarak ve bu tedbiri tamamlamak üzere bu elektriğin belediye resminden muafiyetini sağlamak maksadiyle ilişik kanun lâyihası hazırlanmıştır.

Antalya Mebusu Burhanettin Onat'ın, Elektrometalürjide kullanılacak elektriğin her türlü vergi ve rusumdan muafiyetine dair kanun teklifi (2/367)

27 . VIII . 1956

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Elektrometalürjide kullanılacak elektriğin her türlü vergi ve rüsumdan muafiyetine dair kanun teklifimi esbabı mucibe lâyihası ile beraber takdim ediyorum. Gereğinin icrasını saygılarımla rica ederim.

Antalya Mebusu
Dr. Burhanettin Onat

Elektrometalürjide kullanılacak elektriğin her türlü vergi ve rüsumdan muafiyetine dair kanun teklifinin esbabı mucibe lâyihası

Takibettiğimiz sımai kalkınma politikasının, memleketin müstakbel inkişafına vadettiği süratli gelişme imkânları arasında yer yer inşasına başlanılan ve daha birçoklarının da tesisi derpiş edilen büyük elektrik santrallerinin çok ehemmiyetli bir yer işgal ettiği şüphe götürmez bir hakikattir. Bir kısmı tamamlanmış, bir kısmı da bir iki sene içinde tamamlanacak olan ve doğuracağı yepyeni ve çeşitli sanayi hasebiyle (Ana tesisler) tesmiyesine seza olan bu enerji kaynaklarının sağlayacağı feyizli imkânlar arasında, memleketimizde mebzulen bulunan çeşitli ve kıymetli madenlerimizi ucuz ve iptidai birer hammadde olmaktan kurtarıp onları âzami surette değerlendirmeye yarınacak olan (Elektrometalürji) ve (Elektroşimi) endüstrilerini göstermek mümkündür. Misal olarak, maden halinde ihraç edilen iki buçuk ton krom âzami 250 liralık bir döviz temin edebildiği halde bu iki buçuk ton kromdan elektrometalürji ile elde edilecek bir ton ferrokromun 1 200 liralık döviz getirebileceği zikredilebilir.

Elektrometalürji endüstrisini diğer sanayiden ayıran hususiyet, bu endüstrinin çok fazla elektrik istihlâk etmesidir. Meselâ, bir ton ferrokrom istihsalı için 10 500 kilovat saatlik bir elektrik cereyanı sarfına ihtiyaç vardır. Bu suretle senede takriben 90 milyon kilovat saat elektrik sarf etmek durumundadır. Alüminyumda ise bu sarfiyat ton başına 20 000 kilovat saate yükselmektedir.

Bu hususların, memleketin elektrifikasyonu içinde ortaya koyacağı problemler ve bunların doğuracağı neticelerin bir kısmı şöyle hülâsa edilebilir :

1. Elektrometalürji tesisleri, kurulan büyük santrallerden elde edilecek enerjinin büyük bir kısmını derhal kıymetlendiren faydalı bir müşteri olur.

2. İstihsalın büyük bir kısmını hemen ve devamlı şekilde satabilen bir santral, bakiye enerjiyi diğer sanayi ve tenvirata da çok ucuza satabilme imkânına sahib olur. Aksi takdirde, meselâ, 150 milyon kilovat saatlik bir santral, mevcut enerjisinin ancak küçük bir kısmını satmakla çalışmaya başlarsa bütün masraf bu az sarfiyatın üstüne bineceğinden, ya zararına çalışmak, yahut da çok pahalıya satmak zorunda kalır ki, bu da, o bölgedeki endüstrinin bu ilk devre esnasında gereği gibi inkişafına engel olur.

3. Hasılasının büyük bir kısmını kısa bir zamanda istihlâk imkânını bulan bir santral, bedelini kısa bir zamanda amortize ederek birkaç sene içinde cereyanını daha ucuza satmak imkânını bulabileceği gibi, elde edeceği hasılatla yine kısa bir zaman sonra yeni tesisler kurmak ve bu suretle santraller sayısının kısa bir zamanda çoğalması imkânını temin etmiş olur.

4. Elektrometalürji sanayiinin çok miktarda elektrik istihlâk etmesi hasebiyle sarf edeceği elektriğin de ucuz olması ve enerjiye vereceği paranın saat başına âzami 3 kuruşu geçmemesi lâzımdır. Çünkü bir kuruş enerjinin ton başına, ferrokromda maliyeti % 12,3, karpitte % 15,3, alüminyumda ise % 18 artıracığı bedihidir.

5. Onun içindir ki, elektrometalürji sanayii ancak elektriği ucuza mal eden hidro - elektrik ve kuvvetli santrallerin bulunduğu ve ucuza satılabildiği yerlerde kurulabilir. Türkiye'de ise, kurulan hidrolik santrallerin hemen hepsi yeni ve bedellerini amortize etmemiş buldukları için kilovat saati asgari 3 kuruşa satabilecek durumdadır. Bu fiyat ise elektrometalürjide kullanılacak elektriğe verilebilecek âzami fiyattır. Buna her hangi bir resim veya vergi ilâve edilecek olursa maliyet, istihsalı koruyamayacak kadar pahalı olur ve binnetice memlekette elektrometalürji sanayii de kurulamaz. Bu husustabir fikir verebilmek için aşağıdaki cetvele bir göz atmak kâfidir :

Mamulün einsi	Ton maliyeti (T. L.)	Ton başına KVS sarfiyat	Ton başına Enerji Mas. (T. L.)	Mal. Tes. (Enerjinin)	Enerjide 1 ku- ruşun Mal. Tes.
Ferrokrom	860	10.500	315	% 37	% 12.3
Karpit	260	4.000	120	% 46	% 15.3
Alüminyum	1 120	20.000	600	% 54	% 18

Bu sebeplerdir ki, ağır sanayie sahibolan memleketler - ekserisinin elektrik santrallerinin bedellerini amortize etmiş olmaları hasebiyle - elektriği çok ucuza mal etmelerine ve binnetice çok ucuza satabilmelerine rağmen, sanayide ve bilhassa elektrometalürjide kullanılan elektrikten her türlü mahallî vergi ve resümü kaldırmışlardır. Ezcümle, İngiltere, Birleşik Amerika, İsveç, Belçika, Almanya, Fînlândiya, İtalya, Avusturya, Fransa ve Hindistan'da mahallî idarelerce elektrikten hiçbir vergi alınmamaktadır. Belçika'da ise 1 000 kilovattın üstünde ceryan çeken bilcümle sanayi de elektrik her türlü vergi ve resimden muafır. Japonya'da da bu tip sanayi her türlü vergi ve resimden muafır. Buna inzıam eden başka âmillerin de tesiriyle Japonya, sinai mamullerini her memlekette daha ucuza mal etmekte ve bu sayede yaptığı dampinglerle bazan dünya piyasalarını altüst edebilmektedir. İşte bunun içindir ki, bu hususları dikkate alan Hükümetimiz, memlekette elektrometalürji sanayiinin kurulmasını temin maksadiyle gider vergileri kanununda, bu sanayide kullanılacak elektriği bu vergiden muaf kılmıştır. Fakat yukardaki cetvelde gösterildiği ve hile elektrometalürji sanayiinin kurulmasını mümkün kılabilmek için yalnız Gider Vergisinin kaldırılması kâfi gelmemekte, kilovat saat başına bir kuruşu bulan Belediye Resminin de kaldırılması zaruri bulunmaktadır.

Bir yerde bir sanayi kurulurken belediyelerin de bundan faydalanmaları her suretle temenniye şayan ise de bu menfaati sağlamak kasdiyle yapılacak ısrar, sanayiin kurulmasına mâni olarak belediyelerin bu muhtemel kazançlarına hiç imkân vermiyecektir. Buna mukabil meselâ, senevi 8 000 ton ferrokrom ve 4 000 ton karpit istihsal edecek bir tesisin 100 milyon kilovat saat elektrik istihlâkinden belediyenin alacağı âzami bir milyon liralık kazançtan ferakatine mukabil Hazine :

2 500 000 T.L. Gelir ve Kurumlar Vergisinden

600 000 T.L. Karpit Gider Vergisinden

400 000 T.L. Personel ve işçi ödeneklerinin Vergisinden ceman (3 500 000) T.L. kazanç sağlıyacağı gibi, belediye de rıhtım nakliye ve iskele rüsumlarından faydalanacaktır. Bilhassa senede sarf edilecek 20 000 ton kromun getirebileceği döviz de çıkarıldıktan sonra, karpitten 680 000 dolâr tasarruf ve ferrokromdan 2 038 000 dolâr getirmek suretiyle memlekete 2 718 000 dolârlık bir döviz temin etmiş olacaktır.

Bu sebepten dolayı elektrometalürjide kullanılacak elektriğin her türlü vergi ve rüsumdan muaf tutulması hakkındaki kanun teklifimi Büyük Meclisin yüksek tasvibine arz etmiş bulunuyorum.

ANTALYA MEBUSU BURHANETTİN
ONAT'IN TEKLİFİ

*Elektrometalürjide kullanılacak elektriğin her
türlü vergi ve rüsumdan muafiyetine dair
kanun teklifi*

MADDE 1. — Elektrik enerjisiyle maden tasfiye, terkip veya izabe eden müesseselerin münhasıran bu maksatla sarf ve istihlâk ettikleri elektrik her türlü vergi ve resimden muafittir.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinden itibaren muteberdir.

MADDE 3. — Bu kanunun hükümlerini İcra Vekilleri Heyeti yürütür.

Dahiliye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Dahiliye Encümeni

Esas No. 1/519, 2/367

Karar No. 12

20 . XII . 1956

Yüksek Reisliğe

5237 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 6 nci maddesine bir fıkra eklenmesi hakkındaki kanun lâyihası ile Antalya Mebusu Burhanettin Onat'ın elektrometalürjide kullanılacak elektriğin her türlü vergi ve rüsumdan muafiyetine dair olan kanun teklifi, teklif sahibi ve İşletmeler Vekilinin iştirakiyle encümenimizde tetkik ve müzakere edildi.

Gerek kanun lâyihası, gerekse kanun teklifinin aynı mahiyette olmaları, her ikisinin de elektrik enerjisi ile maden tasfiye ve izabe eden müesseselerin bu maksatla sarf ve istihlâk edebilecekleri elektrik cereyanının bâzı muafiyetlere tâbi tutulmak maksat ve gayesine mâtuf olması bakımından lâyiha ve teklifin tevhidden müzakeresine karar verildi.

Sanayileşmeye başladığımız ve hammadde değil, mâmul madde ihraç etme ve kendi ihtiyaçlarımızı gidermeye çalıştığımız şu anlarda elektrometalürjide kullanılması icabeden elektrik cereyanının maliyetinin fazla olması dolayısıyla bu Sanayi Kanununun memleketimizde kurulamaması iktisadi hayatımızda bir noksan-

lık olduğu gerek Hükümet temsilcilerinin gerekse teklif sahibinin vermiş olduğu izahattan anlaşıldığından lâyiha ve teklif encümenimizde muvafık mütalâa edilmiştir.

Bununla beraber, bundan muayyen birkaç belediyenin zarar göreceği mevzuubahis ise de belediyelerin uğrıyacağı zararın bu sanayi kolunun memleketimizde kurulması ile Türkiye'nin kazanımının bu zararla kabili telif olmayacak kadar büyük olacağı temsilciler tarafından verilen istatistik rakamlarından anlaşıldığından lâyiha ve teklifin şayanı kabul görülmesinin başlıca sebebinin teşkil etmiştir.

Encümenimiz, Hükümetçe hazırlanan metnin, maksadın teminine daha muvafık bulunduğu maddelerin müzakeresine geçilmiş ve Hükümet metni aynen kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Maliye Encümenine tevdi buyurulmak üzere Yüksek Riyasete sunulur.

Dahiliye Encümeni Reisi

Edirne

R. Nasuhioğlu

Reisvekili

Ankara

A. Benderlioğlu

Mazbata M. Yozgad Ö. L. Erzurumluoğlu	Kâtip Kocaeli Söz hakkım mahfuz. S. Yalım	Kütahya N. H. Pepeyi	Muğla Y. Paşamehmetoğlu	Samsun E. Anıt
Amasya M. Zeren	Çankırı T. Akman	Çorum B. Koldaş	Samsun M. Özkefeli	Seyhan A. Kınık
Gümüşane İ. H. Baykal	Kastamonu M. Kuşakçioğlu	Konya M. R. Özal	Sivas E. Damalı	Uşak Y. Aysal

Maliye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Maliye Encümeni

Esas No. 1/519, 2/367

Karar No. 65

26 . IV . 1957

Yüksek Reisliğe

5237 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 6 ncı maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında ki kanun lâyihası ile Antalya Mebusu Burhanettin Onat'ın, Elektrometalürjide kullanılacak elektriğin her türlü vergi ve rüsumdan muafiyetine dair kanun teklifi tevhidten ilgili Hükümet temsilcilerinin ve teklif sahibinin iştirakiyle encümenimizde tetkik ve müzakere edildi:

Hükümet lâyihasının birinci maddesinin ikinci fıkrası «Elektrik enerjisi ile maden tasfiyesi, terkip ve izabe eden müesseselerin munhasıran bu maksatla sarf ve istihlâk ettikleri elektrik cereyanından Belediye Resmi alınmaz» şeklinde tadil edilmiş olup,

İkinci ve üçüncü maddeleri aynen ve mevcut âzanın ittifakiyle encümenimizce kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Bütçe Encümenine tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Maliye Encümeni Reisi

Amasya
H. Koray

Mazbata M.

Afyon K.
O. Talu

Kâtip

Sivas
K. Oskay

Bolu
S. Baysal

Samsun
Ş. Uluçay

Giresun
A. İzmen

Bütçe Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Bütçe Encümeni

Esas No. 1/319, 2/367

Karar No. 142

9 . IX . 1957

Yüksek Reisliğe

5237 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 6 ncı maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında hazırlanan ve Yüksek Meclise arzı İcra Vekilleri Heyetince kararlaştırılıp Başvekâletin 30 . VII . 1957 tarihli ve 71-409/2714 sayılı tezeresiyle gönderilen kanun lâyihası ile Antalya Mebusu Burhanettin Onat'ın aynı mealdeki

kanun teklifi Dahiliye ve Maliye encümenleri mazbatalarıyla birlikte encümenimize havale edilmiş olmakla hükümet mümessilleri ve teklif sahibi hazır oldukları halde tetkik ve müzakere edildi.

Kanun lâyihası ve teklifi, gerekçelerinde belirtilen mucip sebeplere istinaden elektrik ener-

jüsi ile maden tasfiye veya izabe eden müesseselerin bu maksatla sarf ve istihlâk ettikleri elektrik cereyanından Belediye Resmi alınmamasını temin maksadiyle sevk edilmiş bulunmaktadır.

Lâyiha üzerinde encümenimizde cereyan eden müzakerelerde elektrik enerjisi ile maden izabesinden kastedilen mânanın, elektrik enerjisinin zaruri enerjiye inkilâbettirilmesi suretiyle madenin izabesi, tasfiyesinden maksat ise madenin içerisinden elektrik cereyanı geçirilmek suretiyle madenin molekülere ayrılıp istenilen madenin moleküllerini bir tarafta teksif etmek ve bu muamelenin heyeti umumiyesi için kullanılan âm ve şamil mânanın da elektrometalürji olduğu alman izahattan anlaşılmiş olduğu cihetle 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 10 neu maddesinin (G) fıkrasıyla esasen istisnaya tâbi tutulmuş olan bu gibi sınaî müesseselerin munhasıran bu maksatla sarf edecekleri elektrik cereyanının Belediye Resminden muafiyetini temin maksadiyle sevk edilmiş olan lâyiha ve teklif memleket sanayiinin gelişmesi ve bu gibi sanayi müesseselerinin kurulması ve temin edeceği malî menfaatler bakımından uygun mütalâa edilerek maddelerin görüşülmesine geçilmiş ve lâyihanın birinci maddesiyle 5237 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 6 ncı mad-

desine ilâve edilecek fıkranın 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun istisnalara taallûk eden 10 neu maddesinin (G) fıkrası hükmüyle tenazurunu temin için kelime ilâveleriyle kanun lâyihası kabul edilmiştir.

Umumi Heyetin tasvibine arz edilmek üzere yüksek Reisliğe sunulur.

Reis	Mazbata M.	Kâtip
Balıkesir	Zonguldak	Tokad
H. İmre	S. Ataman	Ö. Sunar
Afyon K.	Çankırı	Çorum
M. A. Ülgen	T. Uygur	Y. Gürsel
Diyarbakır	Diyarbakır	Erzurum
H. Turgut	M. H. Ünal	Ş. Erker
Gaziantep	Gümüşane	İçel
E. Cenani	Z. Başağa	İ. Gürgen
İstanbul	İzmir	Niğde
N. A. Sav	B. Bilgin	A. N. Kadıoğlu
Ordu	Ordu	Rize
R. Aksoy	S. İşbakan	İ. Akçal
Siird	Siird	Tekirdağ
B. Erden	M. D. Süalp	Z. Erataman
Trabzon		Tunceli
S. F. Kalaycıoğlu		B. T. Okaygün
Yozgad		Yozgad
D. Akbel		T. Alpay

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

5237 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 6 ncı maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun lâyihası

MADDE 1. — 5237 sayılı Kanununun 6 ncı maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir :

«Elektrik enerjisi ile maden tasfiye ve izabe eden müesseselerin bu maksatla sarf ve istihlâk ettikleri elektrik cereyanından Belediye Resmi alınmaz.»

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinde meriyete girer.

MADDE 3. — Bu kanun hükümlerini İcra ve İdarat Vekilleri Heyeti memurdur.

13 . VII . 1956

Başvekil
A. Menderes
Devlet Vekili
M. C. Bengü
Devlet Vekili ve
Millî M. V. V.
Ş. Ergin
Devlet Vekili
E. Kalafat
Devlet Vekili
C. Yardımcı
Adliye Vekili
H. A. Göktürk

MALİYE ENCÜMENİNİN TADİLİ

5237 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 6 ncı maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında Kanun

MADDE 1. — 5237 sayılı Kanununun 6 ncı maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir :

Elektrik enerjisi ile maden tasfiyesi, terkip ve izabe eden müesseselerin munhasıran bu maksatla sarf ve istihlâk ettikleri elektrik cereyanından Belediye Resmi alınmaz.

MADDE 2. — Hükümet teklifinin ikinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Hükümet teklifinin üçüncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Millî Müdafaa Vekili

Dahiliye Vekili ve
Hariciye Vekili V.
E. Menderes
Maliye Vekili
N. Ökmen
Maarif Vekili
A. Özel
Nafia Vekili
M. Çaruoğlu
İkt. ve Ticaret Vekili
Z. Mandalıncı

BÜTÇE ENCÜMENİNİN TADİLİ

5237 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 6 ncı maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun lâyihası

MADDE 1. — 5237 sayılı Kanununun 6 ncı maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir :

«Elektrik enerjisi ile maden tasfiye veya izabe eden müesseselerin munhasıran bu maksatla sarf ve istihlâk ettikleri elektrik cereyanından Belediye Resmi alınmaz.»

MADDE 2. — Hükümetin 2 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Hükümetin 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Stb. ve İç. Mua. Vekili
N. Körez
Güm. ve İnh. Vekili
H. Hüsmen
Ziraat Vekili
E. Budakoğlu
Münakalât Vekili
A. Demirer
Çalışma Vekili V.
S. Ağaoğlu
İşletmeler Vekili
S. Ağaoğlu